

Finlands fåglar allt mer hotade – gyllensparven nationellt utdöd

Mer än en tredjedel av de fågelarter som häckar i Finland är hotade. Den största orsaken till hotet är de förändringar i livsmiljön som människan orsakar i skogar, jordbruksmiljöer, myrmarker och vattendrag. Skyddsåtgärder kan gagna de hotade arterna.

Sammanlagt 86 av de 246 fågelarter som häckar i Finland har klassificerats som hotade i den nya hotbedömningen. Totalt 18 arter har klassificerats som akut hotade, dvs. placerats i den högsta hotkategorin. Bland de nya akut hotade arterna finns brunand och ortolansparv, vars bestånd har minskat med över 80 procent under de tre senaste generationerna. Antalet starkt hotade arter (33) minskade med en, och antalet sårbara arter (35) hölls oförändrat jämfört med 2015 års bedömning. Utöver de hotade arterna klassificerades 34 arter som nära hotade. Antalet hotade och nära hotade arter ökade.

Gyllensparven, som i Finland senast påträffades 2007, klassificerades i hotbedömningen som nationellt utdöd. Detta beror framför allt på den jakt för livsmedelsändamål som bedrivs i Kina, där arten övervintrar, men det minskade antalet våtmarker kan också ha bidragit till utvecklingen.

Största orsaken till hotet mot arterna är de förändringar i livsmiljön som människan orsakar

Hotet mot fågelarter har många olika orsaker, av vilka den mest betydande är de förändringar i livsmiljöerna som människan orsakar. Sammanlagt 29 procent av fåglarna på myrmarkerna är hotade och 57 procent är rödlistade (nationellt utdöda, hotade, nära hotade och arter om vilka det råder kunskapsbrist). Fågelarterna på myrmarkerna påverkas fortfarande av gamla dikningar, istandsättningsdikning och torvtäkt.

Av våtmarksfåglarna är uppemot hälften hotade och nästan två tredjedelar rödlistade. Störst problem orsakar övergödningen och igenvuxna vattendrag. Främmande rovdjur, såsom mink och mårhund, bidrar till hotet mot såväl våtmarksfåglar vid vattendragen som de skärgårdsfåglar som häckar framför allt vid Östersjön. Sammanlagt 39 procent av fågelarterna i skärgården är hotade. Utöver främmande rovdjur är också miljögifter och föroreningar faktorer som försämrar tillståndet.

Skogsbruket är fortfarande en betydande orsak till att fågelbestånden minskar. Bland de arter som i första hand påträffas i skogsmiljö är nio hotade och åtta nära hotade. Talltitan, som är klassificerad som starkt hotad, och tofsmesen, som är klassificerad som sårbar, har hört till de mest talrika arterna i våra skogar, men antalet har minskat oroväckande mycket. Andelen äldre naturskogsartad skog har minskat till följd av skogsbruk, vilket också t.ex. påverkar de hotade mesarnas vinteröverlevnad.

Av de arter som primärt häckar i odlingsmarker är 40 procent hotade och 60 procent rödlistade. Den mest betydande orsaken till hotet är att antalet kreatursgårdar har minskat, och denna utveckling beräknas fortsätta. Att boskapsskötseln minskat har framför allt lett till att strandängar vuxit igen, vilket påverkar vidare negativt, och dessutom har jordbruksmiljöerna blivit ensidigare och mängden insektsföda minskat.

När det gäller den nationellt utdöda, och globalt akut hotade, gyllensparven har nedgången i beståndet till och med jämförts med den kraftiga nedgången i beståndet av vandringsduva, som är en utdöd art. Detta beror framför allt på den jakt för livsmedelsändamål som bedrivs i övervintringsområdena. Bild Juha Ollila.

Skyddsåtgärder hjälper, och flera sådana behövs

Det krävs internationella skyddsåtgärder för att många arter ska kunna räddas, bland dem den globalt hotade gyllensparven och likaså ortolansparven. Det finns flera exempel på fall där arter har kunnat skyddas framgångsrikt. Tack vare internationellt samarbete har det lilla fennoskandiska beståndet av fjällgås börjat växa. Arten är dock fortfarande akut hotad i Finland.

Beståndet av ejder, som är en starkt hotad art, minskar kraftigt framför allt i artens kärnområde i skärgården i sydvästra Finland. Arten lider särskilt av den ökade predationen på häckande honor. Predationstrycket, särskilt på ruvande ejderhonor, kan minska med hjälp av konstgjorda bon. Bild Antti Below.

Havsörnen är inte längre rödlistad, eftersom beståndet fortsatt att växa tack vare såväl nationella som internationella skyddsåtgärder. Rödspoven, som är klassificerad som sårbar, har ökat i antal tack vare vården av strandängar. Den vitryggiga hackspetten, som är klassificerad som sårbar, har gagnats av skyddet av gamla lövskogar.

Mer information

Alexi Lehikoinen, akademiforskare, Naturhistoriska centralmuseet, tfn 045 137 57 32, fornamn.efternamn@helsinki.fi

Markku Mikkola-Roos, äldre forskare, Finlands miljöcentral, tfn 0400 14 86 85, fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Länkar

- [Rödlistade arter i Finland 2019](#)
- [Rödlistade fåglar i Finland 2015](#)
- [Webbtjänst för rödlistningen](#)